

EGOERAREN AZTERKETA

139. zenbakia | 2020ko abendua

EGOERA SOZIAL ETA EKONOMIKOAREN AZTERKETA

**Krisiak neurri
handiagoan
astindu ditu
lan prekarioenak**

ELA
EUSKAL SINDIKATUA

MANU ROBLES-ARANGIZ
FUNDAZIOA

EGOERAREN AZTERKETA HONETAKO PUNTAKO GAIAK

Covid19ak aurrekaririk gabeko BPGaren beherakada eragin du ekonomia nagusietan

	2019				2020		
	I	II	III	IV	I	II	III
Estatu espainola	2,2	2,1	1,8	1,7	-4,2	-21,5	-8,7
EB-27	1,8	1,5	1,7	1,2	-2,7	-13,9	-3,9
OCDE	1,6	1,5	1,7	1,7	-0,9	-11,7	
Estatu frantsesa	1,8	1,8	1,6	0,7	-5,8	-18,9	-4,3
Alemania	1,1	0,1	0,8	0,4	-2,1	-11,2	-4,2
Italia	0,4	0,4	0,5	0,1	-5,6	-17,9	-4,7
Txina	6,4	6,2	6	6	-6,8	3,2	4,9
EAB	2,3	2	2,1	2,3	0,3	-9	-2,9

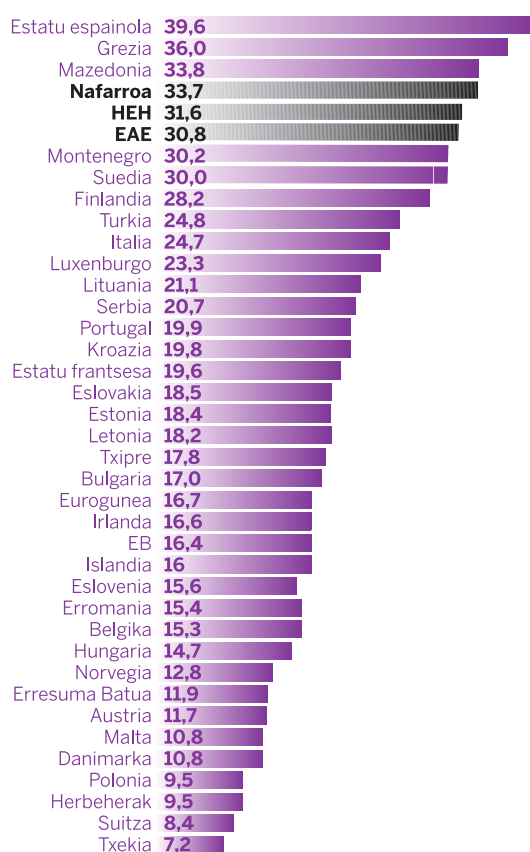
Aurreikuspen ekonomikoek adierazten digute pandemiaren aurreko mailetara ez gairela itzuliko gutxienez 2022. urtera arte

Aurreikuspen ekonomikoa	2020	2021	2022
Estatu espainola	-12,40	5,40	4,80
Eurogunea	-7,80	4,20	3,00
Estatu frantsesa	-9,40	5,80	3,10
Alemania	-5,60	3,50	2,60
Italia	-9,90	4,10	2,80
Txina	2,10	7,30	5,60
EAB	-4,60	3,70	2,50

Pentsioen zenbatekoa baxua izaten jarraitzen du eta genero-arrakala agerikoa da

	Gizonezkoak	Emakumezkoak
Guztira	1.575	964
Jubilazioa	1.694	1.032

Krisiak gogor jo ditu berriz ere gazteak, langabezi-tasa kezkarriekin

EDUKIA

1. Ingurune ekonomikoa 4

- a) Ingurune ekonomikoa HEHn 4
- b) Aurreikuspen ekonomikoak 5
- d) Aurreikuspen ekonomikoak HEHn 6

2. Lan merkatuaren adierazleak 6

- a) Biztanleria aktiboa eta ez-aktiboa 6
- b) Biztanleria landuna 6
- d) Soldatapeko biztanleak 7
- e) Kontratuak 8
- f) Langabezia 8
- g) Pandemiak gogorrago jotzen ditu lan prekarioak 10
- h) Galdutako beste belaunaldi bat 10
- i) ABEEK 11
- j) Urrun European 11
- k) Lan-merkatuaren aurreikuspenak 12

3. Defizit eta zor publikoa 13

PUNTAKO GAIA:

- Toledoko Itunak pentsioen murrizketa berriak adostu ditu..... 14**

ERABILITAKO SIGLAK

HEH	Hego Euskal Herria
EAE	Euskal Autonomia Erkidegoa
EB	Europar Batasuna
BPG	Barne-produktu gordinaren
KPI	Kontsumo prezioen indizea
HHI	Biztanleria aktiboaren inkesta
Eustat	Euskal Estatistika Erakundea
Nastat	Nafarroako Estatistika Institutua
INE	Estatistikako Institutu Nazionala
SEPE	Estatuko Enplegu Zerbitzu Publikoa
AIReF	Erantzukizun Fiskaleko Agintaritza Independentea
NDF	Nazioarteko Diru Funtza
ABEE	Aldi baterako enplegu-erregulazioko espediente

EGOERAREN AZTERKETA

SARRERA

Egoeraren Azterketa hau erabat baldintzatuta dator covid19ak eragin duen krisiagatik. 2020. urte honetan, aurrekaririk gabeko krisi sanitario, ekonomiko eta sozial bati aurre egin behar izan diogu, eta oraindik ere bizitzen ari garen bigarren olatu honek gogor astintzen jarraitzen gaitu. Hirugarren hiruhilekoko datuak sakonago aztertu diren arren, ezin da alde batera utzi gaixotasun honek urte osoan izan duen eragina, batez ere bigarren hiruhilekoan.

Pandemiaren eragina oso gogorra izan da HEHko ekonomian. Apirileko eta maiatzeko konfinamendu-neurriek ekonomia izoztea eragin zuten, eta horrek BPGaren beherakada eta enpleguaren suntsiketa izugarria ekarri zuen. Deskonfinamenduak eta udako hilabeteek emaitza txar horiek arindu dituzte, baina covid19aren aurreko zenbakietatik oso urrun gaude. Gainera, aurreikuspen guztien arabera, ekonomiaren susperraldia ez da hasieran esaten zen bezain azkarra izango.

Hori guztia defizit eta zor maila oso altuetan, eta datozen hilabeteetan nabarmen igoko direnak, batez ere diru-bilketaren jaitsieraren ondorioz. Egoera honetan, Europatik etorriko diren diru-laguntzek handitu egingo dituzte zor maila horiek eta datozen urteetan zailtasun ekonomikoak eta erreformak jasango ditugula gero eta argiagoa da, momentuan ikusten ari garen moduan.

** Txosten hau 2020ko azaroaren 20an eguneraturiko informazioarekin burutua izan da*

Manu Robles-Arangiz Institutua
@mrfundazioa
www.mrfundazioa.eus
Bilbo. 2020ko abendua

1.

Ingurune ekonomikoa

Duela urtebete, aurreko Egoeraren Azterketan, gertatzen ari zen dezelerazio ekonomikoaz ohartarazi genuen, ez bakarrik HEH mailan, baita maila globalean ere. Munduko eta Europako BPGaren aldakuntza-tasek ez zuten aurreko urteetan bezala aurrera egiten. Krisi berri bat zetorrela ere esaten zen. Hala ere, inork ez zuen pentsatzen covid19 bezalako birus batek horrelako krisi sanitario, ekonomiko eta sozial bortitza eragin lezakeela, munduko herrialde gehienei eragingo ziena.

Birusaren bigarren olatua jasaten ari gara, neurri murriztaile berrieekin. Udaberriaren izan zirene bezain zorrotzak ez badira ere, oraindik ere nabarmen eragiten diete herrialdeetako ekonomiei. Duela hilabete batzuk hasi zen txertoen aurkako borroka argitzen ari dela dirudi eta txertaketa-planak garatzen hasi dira, zeinak, aurreikuspenen arabera, 2021eko lehen seihilekoan egingo diren. Konfinamendu hilabeteek ekonomia izoztea eragin zuten, bigarren hiruhilekoan gogor astinduz. Estatu espainiarraren kasuan, adibidez, urte arteko BPGaren beherakada %21,5 izan zen, EBko beherakadarik handiena. Udaz geroztik jarduera ekonomikoa asko haztea aurreikusten zen, eta ekonomia nagusiak kolpetik suspertzen hasi diren arren, bigarren olatua joera hori moteltzen ari da.

BPGak azken hiruhilekoetan izan duen bilakaera aztertuz gero, argi dago covid19ak eragiten duela joera. Txinako bilakaera nabarmendu behar da, non birusa 2019ko amaieran agertu baitzen, eta, ondorioz, ekonomia beste herrialdeetan baino lehenago hasi zen erortzen. Hala ere, bizkortasunak eta birusa desagerrarazteko hartutako neurri zorrotzek V formako susperraldi ekonomikoa ekarri dute. Hirugarren hiruhilekoan BPGaren %4,9ko hazkundera izan zuen, eta 2020. urtea hazkunde ekonomikoarekin amaitzen duen herrialde aurreratu gutxienetako bat izango da, %1,9ko igoerarekin. V formako susperraldi hori zailagoa izango da gainerako ekonomia aurreratuentzat, edo, gutxienez, denbora gehiago beharko dute pandemiaren aurreko maila berreskuratzeko. Hala ere, krisiaren eragina desberdina izan da herrialde batetik bestera. Beherakada nabarmenena Italian edo Espainian izan zen, birusak Europan kaltetutako lehen herrialdeetan, BPGaren %17,9 eta %21,5 jaitsi baitziren, hurrenez hurren, bigarren hiruhilekoan.

Munduko eta Europar Batasuneko BPGaren aldakuntza-tasak (%). Urte artekoa

	2019				2020		
	I	II	III	IV	I	II	III
Estatu espainola	2,2	2,1	1,8	1,7	-4,2	-21,5	-8,7
EB-27	1,8	1,5	1,7	1,2	-2,7	-13,9	-3,9
OCDE	1,6	1,5	1,7	1,7	-0,9	-11,7	
Estatu frantsesa	1,8	1,8	1,6	0,7	-5,8	-18,9	-4,3
Alemania	1,1	0,1	0,8	0,4	-2,1	-11,2	-4,2
Italia	0,4	0,4	0,5	0,1	-5,6	-17,9	-4,7
Txina	6,4	6,2	6	6	-6,8	3,2	4,9
EAB	2,3	2	2,1	2,3	0,3	-9	-2,9

Iturria: OCDE

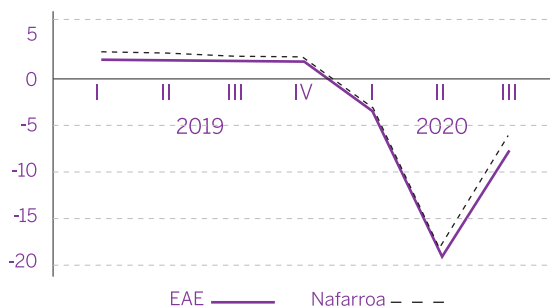
Ekonomia aurreratuagoak eta pisu industrial handiagoa duten herrialdeek, Alemaniak edo AEBk kasu, kolpea leuntzea lortu dute, egoeraren larritasunaren barruan. Alemaniaren beherakada %11,2koa izan zen bigarren hiruhilekoan eta AEBena %9koa, eta, hirugarren hiruhilekoan ekonomia suspertu arren, %4 eta %3 inguruko atzeraldian jarraitzen dute. EBko batez bestekoa ikusi berri ditugun bi kasuen artean kokatzen da, Espainia eta Alemania bezalako herrialdeen arteko balioetan.

a) Ingurune ekonomikoa HEHn

HEHko bilakaera Espainiak edo Italiak izandakoaren oso antzekoa izan da. EAEn, BPGaren uzkuradura % 19,5ekoa izan zen bigarren hiruhilekoan, eta Nafarroan, berriz, puntu bat gutxiagokoa, %18,5ekoa. Deskonfinamenduaren eta suspertze ekonomikoaren ondorioz, beherakada moteldu egin da hirugarren hiruhilekoan, eta iazko BPGarekiko jaitziera % 7,7koa izan da EAEn eta %6,1ekoa Nafarroan.

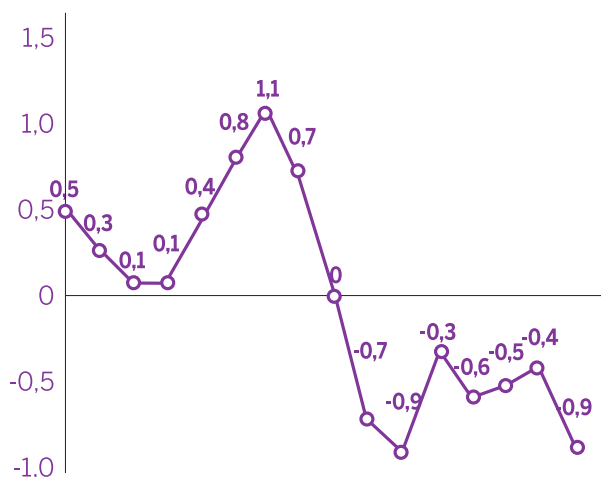
Pandemia agertu zenetik, urtearteko KPIa balio negatiboetan egon da eta, udako hilabeteetan beherakada arindu bazen ere, urrian ia -%1era jaitsi zen, bigarren olatuak eragindako neurri zorrotzagoekin batera. Udan argindarraren prezioa igo egin zen, eta aisialdi eta kultura eta turismo taldeen merketzea txikiagotu zen, KPIaren beherakada txikiagoa eraginez. Hala ere, covid19aren krisiak gehien kaltetu duen garraio-taldeak, batez ere erregaienak, %5eko beherakada izan zuen. Hori dela eta, KPIk balio negatiboetan jarraitzen du eta pandemiaren iraupenak hurrengo hilabeteetan izango duen bilakaera zehaztuko du.

EAE eta Nafarroako BPGaren aldakuntza tasak (%). Urte artekoa

Iturria: Eustat, Nastat

Espainiako estatuko KPIaren eboluzioa (%). Urte artekoa

Iturria: INE

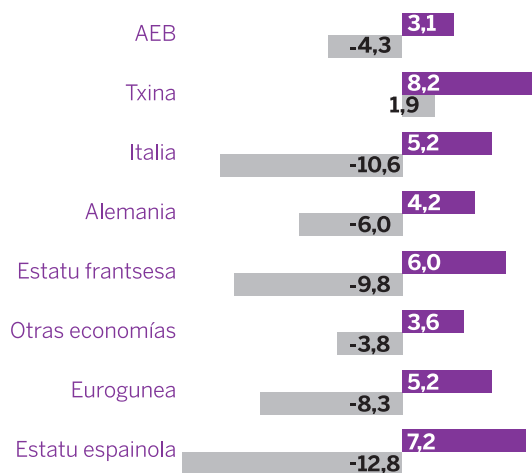
b) Aurreikuspen ekonomikoak

Oso zaila da aurreikuspen ekonomikoetarako buruzko azterketa zehatza egitea, covid19aren aurrerapenak berak baldintzatzen baitu bilakaera ekonomikoa. Bigarren hiruhilekoaren ondoren susperraldi azkarra iragartzen zen, baina irailetik aurrera izandako bigarren olatuaren ondorioz, aurreikuspenak beherantz berrikusi behar izan dira, eta espero ziren hazkunde-datu positibo horiek ez dira hain onak 2021erako.

Hainbat erakundek 2020.urtea eta 2021.urtea ixteko aurreikuspenak egin dituzte. NDFk dioenez, epe motzeko aurreikuspenen arabera, 2020an %4,4 jaitsiko da munduko BPGa, ekainean espero zena baino gutxiago.

2021era begira, berriz, munduko hazkundea %5,2koa izango da, ekaineko eguneraketan iragarritakoa baino txikiagoa. Datu orokor horiek gorabehera, herrialdekako bilakaera desberdina izango da, eta pandemiaren inpaktuak berak baldintzatuko du hazkunde hori.

BPGaren urteko aldakuntza tasaren aurreikuspena 2020 eta 2021ean (%)

Iturria: NDF

Grisez, ekonomiari aurreratuenetako batzuek 2020. urtea nola itxiko duten ikus dezakegu. Txinak izan ezik, ia %2ko hazkunde ekonomikoa aurreikusten baitu Barne Produktu Gordinean, herrialde guztiek atzeraldi ekonomiko garrantzitsuan itxiko dute urtea. Asiako herrialdearen adibidea azpimarratu behar da; izan ere, gaixotasuna desagerrarazteko politika batekin, eta ez bizikidetzako politikekin, urtea Euroguneak azken urteetan izan dituen hazkunde-balio bereberekin amaitzea lortuko du. Egoera horrek ohartarazten digu gobernuen erabakiak, hala nola Eusko Jaurlaritzarenak edo Nafarroako Gobernuarenak (EBk adostutako ildo beretik), ez direla eraginkorrak izan ekonomia osasun-premiei lehenesteko orduan, eta datozen urteetan BPGaren bilakaera baldintzatuko dutela. Azpimarratzekoa da, beste behin ere, espainiar estatuaren beherakada Eurogune osoko sakonena izango dela.

2021. urterako, morez, hazkunde handia espero da ekonomia guztietan, baina ez nahikoa aurtengo kolpe gogorretik errekuaratzeko. Beste aurreikuspen batzuen arabera, hala nola Europako Batzordeak egindakoa, ekonomia batzuek ez dute pandemiaren aurreko maila berreskuratuko 2022ra arte, adibidez, Estatu espainiarrak.

BPGaren urteko aldakuntzaren aurreikuspena 2020-2021-2022

Aurreikuspen ekonomikoak	2020	2021	2022
Estatu espainola	-12,40	5,40	4,80
Eurogunea	-7,80	4,20	3,00
Estatu frantsesa	-9,40	5,80	3,10
Alemania	-5,60	3,50	2,60
Italia	-9,90	4,10	2,80
Txina	2,10	7,30	5,60
EAB	-4,60	3,70	2,50

Iturria: Europako Batzordea

d) Aurreikuspen ekonomikoak HEHn

Urte amaierako eta datorren urteko aurreikuspenen arabera, gertuago gaude Espainiatik edo Italiatik Euroguneko batez bestekotik baino, eta urrun, berriz, Alemaniatik. Eusko Jaurlaritzaren kalkuluen arabera, EAEko ekonomia %10,1 inguru jaitsiko da aurten, eta 2021ean %8,9 haziko da. Beraz, 2022ra arte ez gara pandemiaren aurreko mailara itzuliko.

Nafarroari dagokionez, Nafarroako Foru Erkidegoak egindako aurreikuspenek bi agertoki marraztu dituzte, covid19aren bilakaeraren arabera. BPGaren beherakada %9 eta %10,2 artekoa izango litzateke 2020an, eta 2021erako aurreikusitako hazkundera %6,5 eta %7,1 artekoa.

Bi kasuetan, Espainiako Ardura Fiskaleko Agintaritza Independentetarako (AIReF gazteleraz), bi gobernuen estimazioak balioztatu baditu ere, kalkulu ezkorragoak egin ditu, batez ere 2021erako hazkunde ekonomikoari dagokionez, non EAEko BPGa %3,4 eta %3,9 artean haziko litzatekeen, eta Nafarroakoa %4,8 eta %5,4 artean. Datu horiekin, pandemiaren aurreko mailalara itzultzea 2023ra arte atzeratu daiteke.

2.

Lan merkatuaren adierazleak

Ingurune ekonomikoak lan-merkatuaren krisi itzela ekarri du. Nabarmendu behar da 2020ko hirugarren hiruhilekoari dagozkion datuek kontuan hartu behar dutela bigarren hiruhilekoan eta lehenengoaren zati batean ekonomiak izandako hondoratzea, horrek lan merkatuan izan duen eragina barne, beraz, hiruhilekoen arteko alderaketa oro alboratua izan daitekeela. Horregatik, datuak covid19ak eragindako krisiaren aurreko balioekin alderatu behar dira.

a) Biztanleria aktiboa eta ez-aktiboa

Biztanleria aktiboaz ari garenean enplegu bat duten edo enplegu horren bila aktiboki ari diren pertsonak ari gara. Covid19aren krisiak biztanleria aktiboaren beherakada handia eragin zuen martxotik aurrera, orduan hartu baitziren konfinamendu-neurriak. Bigarren hiruhilekoan, 2019. urtearen amaieran baino 51.000 pertsona aktibo gutxiago egon ziren HEHn (biztanleria aktiboa 1.342.800 zen). Neurri murriztaileak leuntzen joan ahala, eta ekonomia suspertzen hasi zen heinean, 1.337.000 pertsonatara igo zen aktiboaren kopurua hirugarren hiruhilekoan. Hala ere, hazkunde ekonomikoa gorabehera, datuak covid19 aurreko zenbakietatik urrun daude.

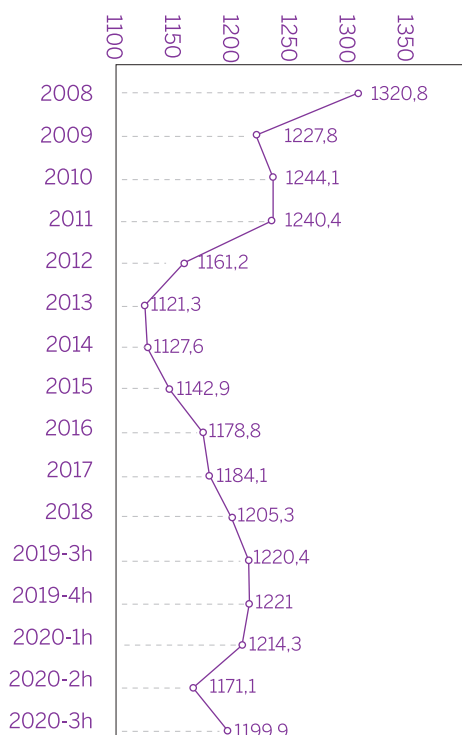
Biztanleria ez-aktiboaz ari garenean, 16 eta 65 urte bitartean dauden eta lanik ez duten eta lanik bilatzen ari ez diren pertsonak ari gara. Pandemiaren ondorioz, 2020ko bigarren hiruhilekoan nabarmen hazi da ez-aktiboaren kopurua (covid aurreko garaian baino 60.000 pertsona gehiago). Izan ere, lana galdu zuen jende askok ezin izan zuen lana aktiboki bilatu. Egoera horren ondorioz, pertsona horiek ez-aktibotzat jo ziren eta ez langabetutzat.

b) Biztanleria landuna

Biztanleria landuna lan egiteko adinean dagoena eta lana duena da, besteren kontura edo norberaren kontura. HEHn okupatutako pertsonen kopurua 1.199.900 pertsonakoa izan zen hirugarren hiruhilekoan, 920.500 EAEn eta 279.400 Nafarroan. Hurrengo grafikoan ikus dezakegu okupazioaren beherakada eman zela bigarren

hiruhilekoan, eta hirugarrenean nabarmen berreskuratu dela, deskonfinamenduaren eta udako kanpainaren ondorioz. Hala ere, oraindik ere covid19 aurreko mailatik urrun dago, 20.500 pertsona gutxiago baitaude lanean HEHn.

Pertsona landunak hirugarren hiruhilekoan HEHn. 2008-2020 (milatan)

Iturria: INE

Sektore ekonomikoen arabera, hirugarren hiruhilekoan, landunen kopuruak gora egin du, bai industrian, bai zerbitzuetan. Hala ere, bi sektoreen bilakaera desberdina izan da aurtien. Industrian okupazioak beherakada txikiagoa izan zuen konfinamenduaren hilabete gogorrenetan, baina zerbitzuen sektoreak, lan-ezgonkortasun eta prekarizazio handiagorekin, behera egin zuen funtsezkoa ez zen jarduera eten zelako. Industriak EAEn eta Nafarroan duen garrantziari esker, covid19ak eragindako krisiaren eragina txikiagoa izan da enpleguan Espainiako estatuan baino.

Gainera, nabarmendu behar da Aldi Baterako Enplegu-erregulazioko Espediente bat jasan duten pertsona guztiak landun gisa hartu direla, nahiz eta lanean ez egon, geroago ikusiko dugun bezala.

Landunak sektoreka HEHn 2020ko lehen 3 hiruhilekotan (milakotan)

Sektoreak	2020/1	2020/2	2020/3
Nekazaritza	20,1	17,9	17,1
Eraikuntza	69,2	64,9	67,0
Industria	262,5	258,6	266,2
Zerbitzuak	862,6	829,6	849,6

Iturria: INE

Sektore publikoko okupazioaren bilakaera are kezagarriagoa da. Krisi ekonomiko, sozial eta sanitarioari aurre egiteko baliabide publiko gehiago eta administrazioaren laguntza handiagoa behar ziren egoera batean, eremu publikoan okupatutako pertsonen kopurua ez da egon diren premiekin bat etorri.

HEHn sektore publikoan 2020ko lehen 3 hiruhilekoetan okupatutako pertsonak eta hiruhilekoen arteko aldakuntza (milakotan)

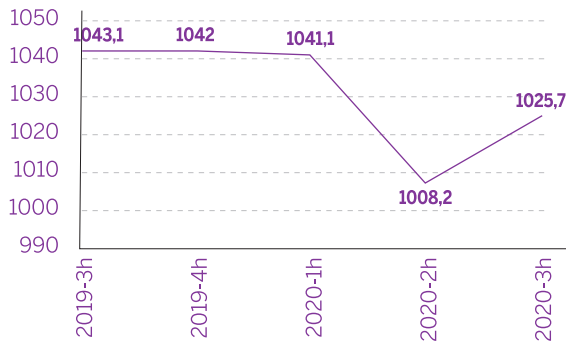
Sektorea	H1	H2	H3	Ald. H3-H2	Ald. H3-H1
Sektore publikoa	200,9	204,1	199,4	(-) 4,7	(-) 1,5
Administrazio publikoa eta defentsa, Giz. Seg., Hezkuntza; jard. sanitarioak eta zerbitzu sozialak	303,1	294,8	290,6	(-) 4,2	(-) 12,5

Iturria: INE

d) Soldatapeko biztanleak

Soldatapeko biztanleria 1.025.700 pertsonakoa izan da hirugarren hiruhilekoan. Hala ere, azken urtean HEHn izan duen hiruhileko arteko bilakaera aztertuz gero, krisiaren aurreko mailen oso azpitik dago, 15.000 soldatapeko pertsona inguru gutxiagorekin.

Soldatapeko langileen bilakaera HEHn 2019-2020 (milakotan)

Fuente: INE

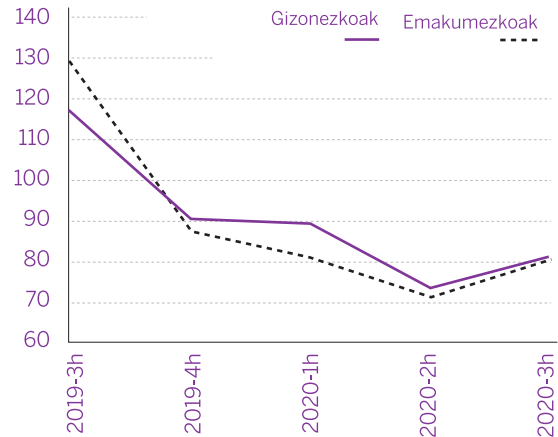
Generoari dagokionez, 1.025.700 soldatapeko pertsonetatik 18.000 emakume gutxiago daude, guztira 521.800 gizon eta 503.900 emakume.

e) Kontratuak

Askotan ohartarazi dugu gure lan-merkatuak prekarizazio-tasa handia duela, hau da, langile askok eta askok enplegu partzialak edo aldi baterakoak dituztela, edo biek aldi berean. Covid19ak agerian utzi du horrelako lan prekarioak krisi-garaietan suntsitzen lehenak direla; beraz, lan-merkatua egonkorragoa den (behin-behinekotasun eta partzialtasun txikiagoa) eta industria-sektoreak garrantzi handiagoa duen beste herrialde batzuekin alderatuta, inpaktua askoz handiagoa izan da espainiar estatuan eta HEHn.

Udaberriko murrizketen altxatzeak eta udako garaiek aldi baterako langile okupatuaren gorakada nabarmena eragin zuten, baina pandemiaren aurreko mailetatik urrun. Aldi-baterako enpleguaren suntsipenaren ondorioz, gizonen eta emakumeen artean zegoen aldea murriztu egin da 2020ko bigarren eta hirugarren hiru hilabeteetan. Duela urtebete 12.000 emakume gehiago zeuden aldi-baterako kontratuekin gizonekin alderatuta. Hirugarren hiru hilabeteetan, 80.800 gizon eta 80.200 emakume izan ziren kontratu mota horrekin, hau da, enplegu-suntsiketak eragin handiagoa izan du emakumeengan gizonengan baino.

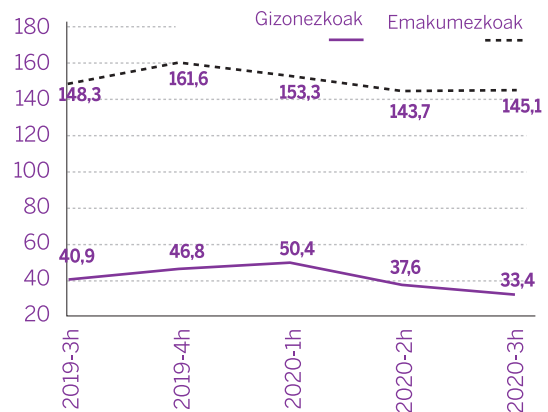
HEHn aldi-baterako kontratua duten gizon eta emakumeen bilakaera (milakotan)

Iturria: INE

Aldiz, arrakala hori ez da murriztu kontratu partzialetan. 2020an behera egin duen arren, nahiz eta hirugarren hiru hilabeteetan igoera txikia izan, kontratu partzialetan gizonen eta emakumeen arteko arrakala handia da oraindik ere. HEHn, lau emakumetik batek kontratu partziala du, eta gizonen kasuan, hogeitik batek.

HEHn kontratu partziala duten gizon eta emakumeen bilakaera (milakotan)

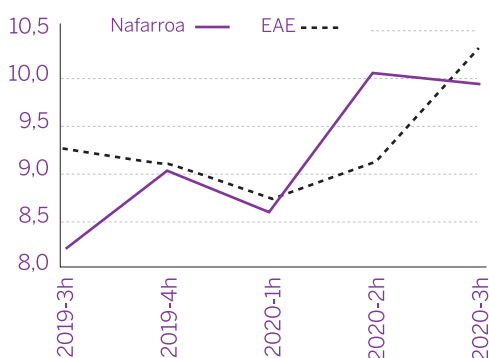
Iturria: INE

f) Langabezia

INEren datuen arabera, hirugarren hiru hilabeteetako langabezia-tasa %10,25ekoa izan zen HEHn (%10,34 EAEn eta %9,96 Nafarroan). Datu absolutuetan, 137.100

pertsona zeuden langabezia egoeran HEHn. Hiruhilekoko bilakaerak erakusten digu langabeziak etengabe gora egin duela EAEn. Nafarroan, berriz, langabezia-tasak zertxobait behera egin zuen hirugarren hiruhilekokoan, deskonfinamenduarekin eta udako garaiarekin batera.

Langabezia tasa EAEn eta Nafarroan (%)

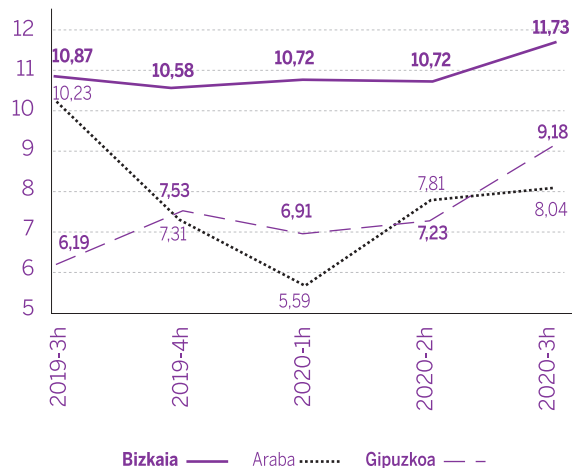
Iturria: INE

Pandemiak a priori zentzugabea izan daitekeen egoera bat eragin du. Bai Espainiar estatuan, bai EAEn, hirugarren hiruhilekokoan gora egin du landunen-tasak eta baita langabezia-tasak ere. Azalpena honakoa da: lehen ikusi dugun bezala, bigarren hiruhilekokoan langabeziaren suntsiketa izugarria egon zen. Konfinamenduaren ondorioz, kaltetutako pertsona askok ez zuten enplegu bila aktiboki hasteko aukerarik izan, eta hori ezinbesteko baldintza da langabetzat hartzeko INEren aburuz. Beraz, ez-aktibotzat jo zituzten. Murrizketen amaierarekin eta udako denboraldia hastearekin batera, aktibo ez zeuden pertsona horietako asko lan egitera edo lana aktiboki bilatzera igaro ziren, langabeziara. Horrela, pertsona landunen eta langabeen kopuruak gora egin zuen.

EAEko lurraldeetako datuei erreparatzen badiegu, aldeak daude hirugarren hiruhilekoko urte arteko datuekin alderatuta.

- Araban langabezia-tasak gora egin du 2020an, baina %2,19 jaitsi da 2019ko datuekin alderatuta. Hori dela eta, Arabak du langabezia-tasarik txikiena Espainiar estatuan.
- Bizkaian, langabeziaren igoera batez ere hirugarren hiruhilekokoan gertatu zen, %1 inguru igo baitzen.
- Gipuzkoan eman da langabezia-tasaren hazkunderik handiena. Aurreko urtearekin alderatuta, langabezia-tasak ia %3 egin du gora.

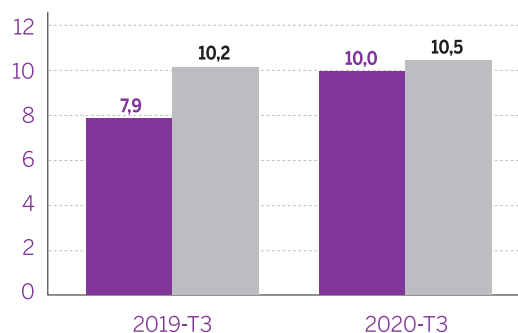
EAEko langabezia-tasa lurraldeka (%)

Iturria: INE

Generoari erreparatzen badiogu, langabezia-tasari dagokionez emakumeen eta gizonen artean dauden aldeak murriztu egin dira covid19aren krisiaren ondorioz. Enpleguaren suntsipen masiboak gizonak gehiago kolpatu ditu. Aurreko urteko hirugarren hiruhilekoarekin alderatuta, gizonen langabezia-tasak %2,1 egin du gora; emakumeen langabezia-tasak, berriz, %0,3. Langabeziaren arrakala murriztea ez da, inola ere, albiste ona; izan ere, aldearen murrizketa ez da etorri emakumeen okupazio handiagoaren eskutik, baizik eta gizonen langabeziaren igoera handiagoaren eskutik. Hala ere, arrakala hori murriztu den arren, emakumeen arteko langabeziak handiagoa izaten jarraitzen du, batez ere EAEn, non aldea 0,8 puntukoa den. Eta enplegua sortzen denean, krisi aurreko arrakalera hurbilduko gara.

HEHko langabezi-tasa generoka. 2019-2020 (%)

Iturria: INE

g) Pandemiak gogorrigo jotzen ditu lan prekarioak

Lan-merkatuan zenbat eta prekarizazio maila handiagoa egon, orduan eta handiagoa da krisiek duten eragina. Behin-behinekotasuna eta partzialtasuna dira gure enpleguen prekarizazio-maila zehazten diguten alderdietako bi. Hirugarren hiruhilekoan, 276.569 kontratu egin ziren, horietatik 94.248 partzialak eta 256.126 aldi baterakoak. Azpimarratu behar da sortzen diren kontratu partzial asko aldi baterakoak ere badirela.

HEHko kontratazioa 2020ko hirugarren hiruhilekoan

	Kontratuak	Aldi-baterakoak	Partzialak
Nafarroa	88.558	%94,39	%24,86
EAE	188.011	%91,77	%38,42
Guztira	276.569	%92,61	%34,08

Iturria: SEPE

Egindako aldi baterako kontratuen ehunekoa oso handia da, Nafarroan EAEkoa baino zertxobait handiagoa delarik (%94,39 Nafarroan eta %91,77 EAEn). Ez da gauza bera gertatzen ekainetik irailera bitartean sortutako kontratu partzialen ehunekoarekin: Nafarroan ia %25 dira, eta EAEn %40 inguru. Datu horiek erakusten digute kontratuak prekarizazio-maila handia dutela, konfinamendu-hilabeteen ondoren ekonomia berriro aktibatu ondoren. Hala ere, prekarizazio hori ezin zaio pandemiari bakarrik egotzi, aurreko urtean, behin-behinekotasunak eta partzialtasunak antzeko mailak baitzituzten.

Kontratu partzialetako datuak bereiziz gero, agerian geratzen da emakumeek lan-merkatuan jasaten duten diskriminazioa. Nahiz eta ikusi dugun hirugarren hiruhilekoan sinatutako kontratuen partzialtasun-tasa %34,08koa zela HEHn, errealitatean, emakumeek sinatutako kontratuen erdia inguru (%45,49) partzialak izan dira, eta gizonena, berriz, %23,08koa.

Kontratu partzialak HEHn 2020ko hirugarren hiruhilekoan

	Gizonak		Emakumeak	
	Kontratuak	%	Kontratuak	%
Nafarroa	7.119	16,34	14.898	33,11
EAE	25.400	26,10	46.831	51,63
Guztira	32.519	23,08	61.729	45,49

Iturria: SEPE

h) Galdutako beste belaunaldi bat

Krisiak bereziki kaltetutako kolektiborik badago, hori gazteena da. 2008ko krisialdian galdutako belaunaldia izendatu zuten, eta, oraindik bere onera etorri gabe zegoela, beste kolpe gogor bat izan du covid19ak eragindako krisiarekin.

Biztanleria aktibo gaztea (16 eta 24 urte arteko pertsonak) suspertu egin da hirugarren hiruhilekoan, aurreko bi hiruhilekoekin alderatuta, eta 76.800 gaztek osatzen dute. Hala ere, zifra hori duela urtebetekoa baino txikiagoa da; izan ere, urte horretan 82.500 gazte zeuden aktibo, kopuru hori egonkor mantendu zelarik 2017.urtetik.

Okupazioari dagokionez, zenbakiak oso kezagarriak dira. Hirugarren hiruhilekoan, 46.800 gazte aritu dira lanean HEHn, eta covidaren krisiaren hiruhilekorik okerreanean, 42.300 izan ziren. Iazko datuekin alderatuz gero, 14.500 gazte gutxiago aritu ziren lanean hirugarren hiruhilekoan. Datuak 2008koekin alderatuz gero, aldea nabarmena da. Urte horretan, okupazioa ia aurtengoaren bikoitza zen: 95.700 gazte eta 46.800 gazte.

HEH gazteen lan merkatua 2008-2019-2020

	2008	2019	2020	Ald. 2019
Aktiboak	118.200	82.500	76.800	-5.700
Okupatuak	95.700	59.000	46.800	-12.200
Langabezia	%19,0	%28,6	%39,1	%10,5

Iturria: INE

Alderazle horiekin, langabeziari buruzko datuek gure lan-merkatuaren egiturazko arazoa erakusten digute. Hirugarren hiruhilekoko langabezia-tasa %39,1ekoa izan zen HEHren kasuan. Bereiziki kezagarria da EAEn gazteen langabezia %42,7koa izatea, Espainiako batez bestekoa baino handiagoa, %40,45ekoa, eta soilik Melilla, Ceuta, Kanariak, Andaluzia eta Extremaduraren

langabezia-tasa baino txikiagoa. Nafarroak jartzen du kontrapuntua, Estatuko gazteen langabezia-tasarik baxuena baitu.

Gazteen gehienezko adina 29 urtera luzatzen badugu, langabezia-tasak behera egiten du, baina datuek kezkarriak izaten jarraitzen dute. Langabezia-maila ia %30ekoa da, EAeko langabezia-tasa baino 3 aldiz handiagoa (%10,34).

Gazteen langabezia egiturazko arazo bat da, krisi-garaietan bereziki nabarmentzen dena. Behin-behinekotasunak behera egin du, baina ez kontratu mugagabeak ugaritu direlako, pandemiak ekarri duen aldi baterako enpleguaren suntsipenagatik baizik. Ez da ulergarria gazteen lan-merkatua ikusita, eztabaida politikoa lan-bizitza erretiro-adin errealerara luzatzean kokatzea; izan ere, baliteke 67 urtera arte atzeratzea, eta milaka gaztek, berriz, ez dute gutxieneko bizitza duina izateko moduko lanik aurkitzen. Ekonomiaren etorkizuna digitalizazioan dagoela saldu nahi dute, non belaunaldi aldaketa beharrezkoa izango litzatekeen, erretiro adina atzeratzea erabakitzen den bitartean.

i) Aldi Baterako Enplegu-erregulazio Espedientea

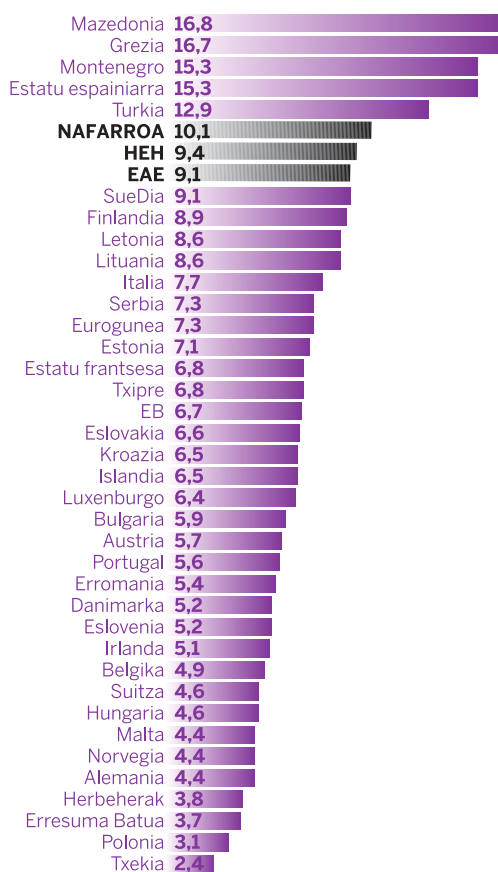
Biztanleria landunari buruz hitz egiten genuenean, erreferentzia labur bat egin diegu aldi baterako enplegu-erregulazioko espedientei. Martxotik gaur arte, enpresa askok erabili dute mekanismo hori langileen kontratuak aldi baterako eten edo murriztu ahal izateko. Ekonomia jardueraren izozteak eragin zuen egoera hori. Garrantzitsua da azpimarratzea INEk, Biztanleria Aktiboaren Inkesta egiteko orduan, landun gisa zenbatu dituela enplegu-erregulazioko espediente batek eragindako pertsonak, jarduerarik egin gabe egon arren. Horren ondorioz, langabezia tasa txikiagoa izan da, pandemiaren kolpea motelduz ehuneko horretan.

2020ko martxotik gaur arte, aldi baterako enplegu-erregulazioko 40.384 espediente ireki dira HEHn, horietatik 30.908 EAEn eta 9.476 Nafarroan. Espediente horiek 215.653 pertsonari eragin diete aurten EAEn. Nafarroari dagokionez, uztailearen 15era arte 53.118 pertsona kaltetu ziren. Zenbaki garrantzitsuak dira, lan-merkatuan pandemiaren kolpea leundu dutenak.

j) Urrun Europan

Beste behin ere, Eurostateko 2020ko bigarren hiruhilekoko datuek erakusten digute Europako herrialde aurreratuenetatik urrun gaudela. Langabezia-tasa %9,4koa izan zen HEHn, eta Europar Batasuneko batez bestekoa, berriz, %6,7koa. Datuak soilik okerragoak izan ziren Ipar Mazedonian, Grezian, Montenegron, estatu espainiarrean eta Turkian.

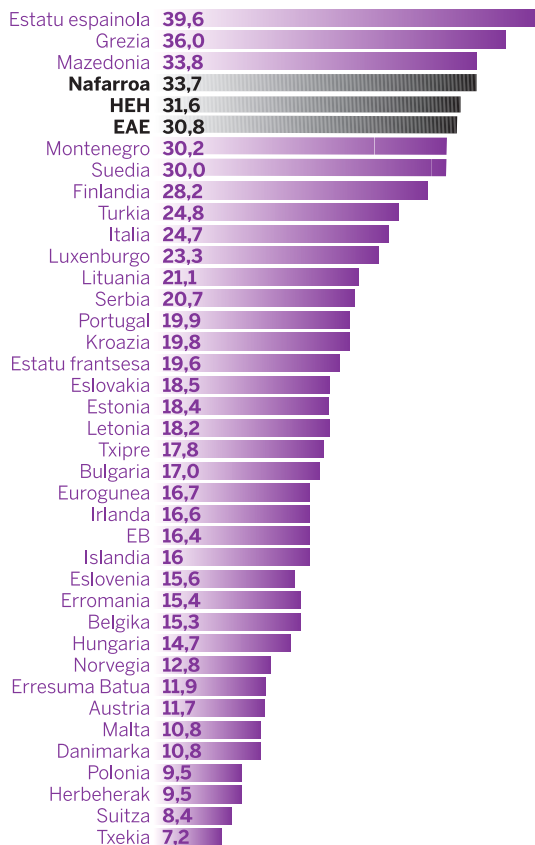
EB-28ko eta HEHko langabezi tasa, 2020ko 2.hiruhilekoan

Iturria: Eurostat, INE

Europarekin alderatuta, bereziki kezkarria da gazteen langabezia-tasa, aurreko puntuan ikusi dugun bezala. Europari buruz ditugun azken datuak, bigarren hiruhilekokoak, oso kezkarriak ziren, eta hirugarren hiruhilekoak okerrera baino ez dute egin; izan ere, EAEn, gazteen langabezia-tasa Estatukoaren gainera zegoen. Ekainean, Espainiako estatuan, Grezian eta iparraldeko Mazedonian soilik zegoen egoera okerragoa, eta HEHko tasa (%31,6) Europako batez bestekoaren (%16,4) oso gainera zegoen.

Gazteen langabezia-tasa EB28 eta HEHn, 2020ko 2. hiruhilekoan

Iturria: Eurostat, INE

k) Lan-merkatuaren aurreikuspenak

Lehen puntuan ikusi ahal izan dugunez, hazkunde ekonomikoaren aurreikuspenek ez gaituzte pandemiaren aurreko mailetan jarriko 2022ra arte gutxienez, baina 2021a hazkunde ekonomiko handiko urtea izatea espero da. Logikak eta ekonomiaren lege klasiko batzuek esango ligukete hazkunde ekonomikoa badago langabezia-tasak behera egin beharko lukeela. Argi dago bi aldagaien arteko korrelazioa badagoela, baina errealitateak erakusten digu enpleguaren sorkuntza hazkunde ekonomikoaren atzetik doala beti. Eta aurreikuspenak ildo horretatik doaz.

Europako Batzordearen azken aurreikuspenaren arabera, Espainiako ekonomiaren langabezia-tasak %16,7an itxiko du urtea, eta %17tik gora igoko da 2021

eta 2022rako. Ekonomiak gorakada handia izango duen bitartean, langabeziak gora egiten jarraituko du.

Langabezi-tasaren aurreikuspena 2020-2021-2022

Langabezi tasa aurreik.	2020	2021	2022
Estatu espainola	16,70	17,90	17,30
Eurogunea	8,30	9,40	8,90
Frantzia	8,50	10,70	10,00
Alemania	4,00	4,00	3,80
Italia	9,90	11,60	11,10
EAB	7,70	6,20	5,40

Iturria: Europako Batzordea

HEHko lan-merkatuari dagokionez, joera antzekoa izango da. Eusko Jaurlaritzako Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritzaren datuen arabera, aurtengo amaieran langabezia-tasa %11,2koa izango da, eta datorren urtean %10,7ra jaitsiko da. Kopuru horiek 2020ko hirugarren hiruhilekoko langabezia-tasa (%10,34) baino handiagoak dira. Nafarroan, EAeko mailetatik oso hurbil egotea espero da.

Ikusi ahal izan dugunez, covid19ak sortutako krisiak eragin handia izango du lan-merkatuan. Eta eragin hori larriagotu egin daiteke datozen hilabeteetan ohikoak izan daitezkeen egoeren ondorioz, hala nola enplegu-erregulazioko espediente batean lana galduko duten pertsonak, une honetan landun gisa hartzen direnak, baina langabeziara pasako direnak. Era berean, ez da ahaztu behar gure lan-merkatuaren prekarizazio-maila, behin-behinekotasun- eta partzialtasun-tasa handiekin, eta, arazo estruktural hau aldatu ezean, krisiek eragin sakonagoa izaten jarraituko dute.

Kontuan hartu beharreko beste kontu bat da Europan ekonomiaren digitalizazioaren eta robotizazioaren alde egiten ari den apustu irmoa, datozen urteetan eragin zuzena izango baitu lan-merkatuan. Europar Batasunak covid19ak eragindako krisiari irtenbidea emateko sustatuko dituen laguntzak neurri handi batean digitalizazio-prozesu horietara bideratzen dira, non lan-indarra teknologiarekin ordeztuko prozesuak gerta daitezkeen. Ekonomiaren digitalizazioa kapitalaren metaketa-iturri berri bat izan liteke, teknologiak eman dezakeen produktibitatearen gehikuntzaz jabetuz eta langile-klaseak eskaintzen duen lan-indarra kenduz. Garrantzitsua da ekoizpen-sarean gerta daitezkeen aldaketa horiekin adi egotea eta teknologia beti langileriaren mesedetan erabiltzea, ez kapitalaren mesedetan.

3.

Defizit eta zor publikoa

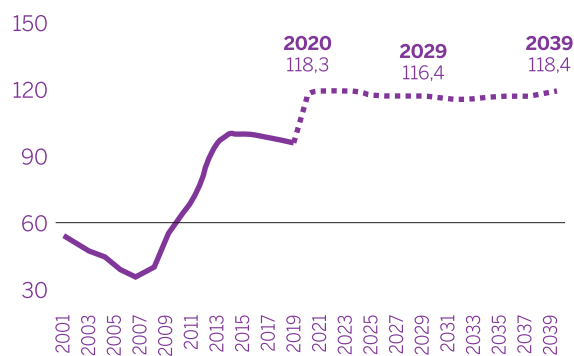
Krisiaren aurretik defizit publikoaren eta zorraren mailak oso altuak ziren, nahiz eta azken urteetan ekonomia hazi egin zen. Europa mailan, herrialdeen kontuak kontrolatzeko eta diziplinatzeko esparru bat dago ikuspuntu neoliberal eta antisozialetik, Egonkortasun eta Hazkunderako Ituna. Estatu kideen defizit publikoaren eta zor publikoaren mailak harmonizatzeke mekanismo bat da. Itun horren arabera, herrialdeek gehienez %3ko defizit publikoa izan behar dute, eta gehienez BPGaren %60ko zor publikoa. Pandemiaren aurreko espainiar estatuko defizita eta zor publikoa BPGaren %2,67koa eta %95,5ekoa izan zen, hurrenez hurren, 2019ko itxieran, eta Europak urteak daramatza aurrekontuak kontrolatzeko politikak garatu behar direla ohartarazten, betiere murrizketaren norabidean.

Osasun, ekonomia eta gizarte egoera dela eta, 2020. eta 2021. urteetarako Egonkortasun eta Hazkunde Ituna bertan behera utzi du EBk. Horrela, herrialdeek ahalmen handiagoa dute gastu publikoa handitzeko eta krisiari aurre egiteko, baina horrek defizit handiagoa eta zorraren metaketa handiagoa eragingo du. Gainera, jarduera ekonomikoa eteteak, kontsumoa jaisteak edo enplegua suntsitzeak diru-bilketan atzerakada handia eragingo du.

Egoera horretan, Ardura Fiskaleko Agintaritza Independentearen (AIReF gazteleraz) txosten baten arabera, Espainiar estatuko BPGarekiko zorraren ehunekoak egonkor jarraituko du 2039. urtera arte gutxienez, BPGaren %120ren inguruan, Egonkortasun Itunak ezartzen duenaren bikoitza. Eta estimazio hori egiteko, ez da kontuan hartu Europak Next Generation EU izeneko programa jarri duela. Programa horren arabera, Espainiak 140.000 milioi euro inguru jasoko lituzke, horietatik erdia mailegu moduan, eta horrek zorra are gehiago handitzea eragingo luke.

Propaganda handia egiten ari da plan horri buruz eta jasotako dirua ondo erabiltzeak ekonomian eragin biderkatzailea izan dezakeela eta horrek defizitaren eta zorraren arloan hain desfasatuta dauden kontuak orekatzen lagun dezakeela. Inork ezin du hori ehuneko ehunean ziurtatu. Segurua dena da zorra handitu egingo dela eta Egonkortasun Ituna berriz aktibatzen denean, Europak gastu publikoa murrizteko politikak errezetatuko dituela estatu kideen kontuak onbideratzeko, eta politika horiek gastu-sabai bihurtuko direla EAerako eta Nafarroarako, gure politika ekonomikoak baldintzatuz.

Zorra (%PIB), NGEU plan gabe

Iturria: AIReF

Are gehiago, Next Generation EU programako dirua jasotzeko, inbertsio eta erreforma batzuk egin beharko dira, EBk Espainiar estatuari Europako Seihilekoaren esparruan egin dizkion gomendioekin bat etorritz. Esparru horretan doitzen dira estatu kideen aurrekontu-eta ekonomia-politikak, eta, Espainiako estatuaren kasuan, beste gomendio batzuen artean, premiazkoa da beren zor publikoa jasangarri bihurtzea eta kontuak orekatzea, eta beren pentsio-sistema jasangarria dela ziurtatzea. Hau da, plan honetatik jasotzen den dirua langile-klasearen eskubideak murrizten dituzten erreformen eskutik etorriko da.

PUNTAKO GAIA

Toledoko Itunak pentsioen murrizketa berriak adostu ditu

Sarrera

Ikusi berri dugu Europaren eskakizunak murrizketa eta erreforma gisa etorriko direla. Horren adibiderik argiena pentsioen gaian ikus dezakegu, Espainiako estatuaren kasuan Toledoko Itunaren esparruan eztabaidatzen dena.

Duela aste batzuk, Toledoko Itunak 20 gomendio biltzen zituen dokumentua egin zuen, eta urriaren 27an onartu zuten, Diputatuen Kongresuko osoko bilkuraren babes zabalarekin. Gizarte Segurantzako Ministerioaren esku geratzen dira egin beharreko arau-aldaketak guztiak.

Itun horretan lortutako akordioak "pentsio duinak eta sistema publiko iraunkorra" bermatuko dituela uste dute bai Unidas Podemosek bai PSOEek, "2013ko pentsioen erreforma de facto indargabetuko duena". Dokumentua irakurrita, ELAk ondorio argiak atera ditu: laster pentsioen erreforma egongo da, baina haren irismena eta ondorioak aurreko baieztapenetik oso urrun egongo dira, murrizketa gehiago ekarriko baititu.

1. Gomendioen ondorio nagusiak

Ohi bezala, Toledoko Itunaren dokumentuak luzeegiak eta ez oso zehatzak izaten dira, eta, hala ere, jarraituko den bideari buruzko ondorioak atera daitezke. Komunikabideetan islatzen denak errealitatearekin zerikusi gutxi izan ohi du eta oraingo honetan gauza bera gertatzen da. Testuaren irakurketatik atera ditzakegun ondorio nagusiak honako hauek dira:

a) Ez da benetan zehazten errebalorizazioak erosteko ahalmena bermatzen duenik

Gobernuak erosteko ahalmenari eusteko konpromisoaz hitz egiten badu ere, adostutako testua ez da batere argia. Lehenik eta behin, Batzordeak "iraganean egin duen bezala" mantentze hori defendatzen duela adierazi du, eta hori berez argigarria da, Rajoyk onartutako pentsio erreformaren ostean ez baita horrelakorik gertatu. Ez dago inolako bermerik hemendik aurrera legez KPlaren arabeko errebalorizazio hori bermatzea benetako borondatea denik, eta gizarte-eragileekin elkarrizketa sozialean adosten den erreforman sartuko da haren diseinua.

Dokumentuak aditzera ematen du pentsioen balioa handitzeko formula aldatuko dela, KPIa erreferentzia izango dela, baina ez da besterik zehazten. Izan ere, testuak dioenez, "gomendio honetan ezarritakoaren garapena Batzorde honetan kontsultatu eta eztabaidatu beharko da".

b) Pentsio berrien zenbatekoa murriztea

Kotizazio-oinarriei eta kotizazio-aldiei heltzean, argi ikusten da pentsio berrien zenbatekoa murriztu nahi dela, prestazioa kalkulatzeko kontuan hartzen diren kotizazio-urteen kopurua handituz.

Ilido beretik, "oinarri arautzailearen ehuneko ehunera iristeko behar den kotizazio-aldia pixkanaka luzatzea" proposatzen da.

d) Erretiro aurreratua mugatzea

Beti zigortu bada, orain are gehiago egin nahi da. Batzordearen ustez, "lan-merkatutik ateratzeko adina ahalik eta gehien hurbildu behar da legez ezarritako erretiro-adin arruntera". Horretarako, "lan-bizitzaren uzte goiztiarra ahalik eta gehien murriztu" behar dela proposatu dute.

Murrizketarako borondate nabarmen hori berdintasun-politika gisa moztarrotu nahi da, erretiro aurreratua "lan-merkatua arautzera bideratutako figura" bihurtu dela argudiatuz. Berriz ere koefiziente murriztaileak

are gehiago handitzeko aukera aztertzen da, aurreko erreformetan egin zen bezala.

Akordioaren arabera, muga gehiago eta handiagoa behar dira atal honetan. Gero eta indar handiagoa hartzen ari da lan-bizitza luzatzea sustatzeko eta saritzeko ideia. Legezko erretiroa hartu ondoren, jendeak lanean jarrai dezan sustatzea alegia.

Erretiroaren atzerapena saritu nahi da, erretiroa atzeratzeagatik pizgarri ekonomikoak areagotuz eta karrera profesionalak luzatzea ahalbidetuko duten lanarekin bateragarri egiteko formulak indartuz. Neurri horrek gazteek eta/edo langabeek lanpostu bat lortzeko dituzten aukeren aurka egiten du. Ideia hori alde batera uzten da, eta dokumentuak gazteei gomendio bat egiten die, gazteek kotizazioaren balioan sinets dezaten eta pentsio-sistemarekiko eta belaunaldien arteko elkartasun-printzipioarekiko konfiantza berreskura dezaten.

e) Murrizketak alarguntza-pentsioan

Dirudienez, erreforma honek orain arte mahai gainean egon diren alarguntza-pentsioaren murrizketei helduko die. "Pentsiodunen babesa beste baliabiderik gabe hobetzea eta egoera ahulenean dauden kolektiboan babesa egokitzea" aitzakiatzat hartuta, alarguntza-pentsioa 65 urteko edo gehiagoko kasuetan soilik ematea eta pentsioaren onuraduna bizi den familia-unitatearen finantza-egoerari erantzutea aipatzen da.

Gai horiekin batera, dokumentuan aipatzen da, beste askotan bezala, gutxieneko pentsioen kudeaketa, sistemaren finantzaketa-iturrien, sistema osagarrien, ekonomia digitalizatuaren eta abarren finantza-banaketa, baina, lehen aipatu dugun bezala, modu orokorrean eta zehaztasun handirik gabe.

f) Aurreko erreformak bertan behera uztea aipatu ere ez da egiten

Deigarria da aurreko pentsio-erreformetako alderdi erabakigarriak ez egotea dokumentuan, eta, jakina, ez dira indargabetu nahi. Erretiro-adina atzeratzea edo iraungitasun-faktorea kentzea (aipatu ere ez da egiten) ez dira iragarritako planen barruan sartzen. Ez zaio heltzen, edo ez duelako interesik adostasunik ez dagoelako, edo pentsio-sistemaren etorkizuneko kontuan hartu beharreko alderdi gisa hartzen direlako, murrizketa berriak egingo baitzaizkio sistemari.

2. Ondorioak eta proposamenak

2020ko urtarrilaren 30ean greba orokorra egin zen, Euskal Herriko Eskubide Sozialen Gutunak deituta eta Pentsiodunen Mugimendurekin adostuta, besteak beste, pentsiodunen, gizartearen gero eta zati handiago bat ordezkatzeko dutenak, diru-sarrerak bermatuko dituen pentsio-sistema publiko baten alde eta bizitza merezi duen bizitza baten alde. Greba horretan, pentsioen azken erreformetan atzera egitea eta pentsiodun askori, bereziki emakumeei, eragiten dien pobreziarekin amaitzeko neurri espezifikoak hartzea eskatu zen. Ildo horretan, 1.080 euroko gutxieneko pentsioa ezartzea eskatzen zen baita.

Toledoko Itunean adostutakoak ez dio erantzunik ematen eskaera horri. Aitzitik, azken hamarkadetan pentsio-sistemaren menpe egon den murrizketa-prozesu pixkanakako eta mailakatu urrats berri bat dirudite.

Pentsioen murrizketa berri bat onartzea Europako Batzordea azken urteotan egiten ari den "gomendioetako" bat da (esan daiteke betidanik). Gainera, gogorazi behar da EBren Next Generation Planak gomendio horiek aplikatzearen mende jartzen dituela gobernuak kudeatu ahal izango dituzten funtsak (kredituak edo transferentziak). Espainiako Gobernuak dagoeneko bidali dio Bruselari hartu beharreko erreformei buruzko dokumentu bat, eta bertan argi eta garbi jasotzen da pentsioetan murrizketa berriak egiteko konpromisoa.

Hau da, pentsiodunen mugimenduen eskaeren eta Europaren eskakizunen artean, Pedro Sanchezen gobernuak beltzeko gizon berriei kasu egitea erabaki du.

Egia esan, pentsiodunen egoera oso kezagarria da Hego Euskal Herrian:

- 4 pertsonatik bat pentsiodunak dira.
- Batez besteko pentsioaren zenbatekoa txikia da. Aurtengo irailean 1.260 eurokoa zen EAEn eta 1.167 eurokoa Nafarroan.
- Genero-arrakala agerikoa da. Emakumeen batez besteko pentsioa 964 eurokoa da EAEn eta 896 eurokoa Nafarroan, gizonena baino ia %40 txikiagoa (1.575 eurokoa EAEn eta 1.439 eurokoa Nafarroan).

Pentsiodunak / Biztanleekiko. Hego Euskal Herria. 2020. Iraila

	Pentsiodunak	Biztanleria	% Pentsiodunak Biztanleria
EAE	560.000	2.182.000	25,7
Nafarroa	137.400	661.000	20,8
Hego Euskal Herria	697.400	2.843.000	24,5

Iturria: Gizarte Segurantzaren eta INEren datuekin osatutako informazioa.

Batez besteko pentsioaren zenbatekoa. 2020. Iraila. Eurotan

EAE	1.260
Nafarroa	1.167

Iturria: Gizarte Segurantza.

Emakume eta gizonen batez besteko pentsioaren zenbatekoa. EAE. 2020. Iraila. Eurotan

	Gizonak	Emakumeak
Guztira	1.575	964
Erretiroa	1.694	1.032
Alarguntasuna	640	903

Iturria: Gizarte Segurantza.

Emakume eta gizonen batez besteko pentsioaren zenbatekoa. Nafarroa. 2020. Iraila. Eurotan

	Gizonak	Emakumeak
Guztira	1.439	896
Erretiroa	1.530	974
Alarguntasuna	584	819

Iturria: Gizarte Segurantza.

Errealitate horren aurrean, aberastasunaren banaketari buruzko benetako eztabaida ireki behar da, eta, pentsioen esparruan, lehenik eta behin, pentsiodunei bermatu nahi dizkiegun diru-sarrerren maila aztertu behar da.

Horretarako, ELAk honako hau berresten du:

1. Toledoko Ituna eta haren filosofia baztertzea, eta, ondorioz, itun horretatik eta elkarrizketa sozial deiturikotik datozen erreforma eta murrizketa guztiak baztertzea. Pentsiodunak pobretzeak erantzukizun politiko argia du: erreformak adostu eta onartzen dituztenena; Estatuko aurrekontuak bozkatzeko dituztenena, Eusko Jaurlaritzaren edo Nafarroako Gobernuaren aurrekontuak onartzen dituztenena, non DSBEari edo errenta bermatuari buruz erabakitzen den. Pentsiodunen mugimenduak pentsioen arloko solaskide gisa duen protagonismoa aitortu behar da.
2. 2011 eta 2013an ezarritako murrizketak bertan behera utzi (pentsio berrien zenbatekoa, erretiro adinaren atzerapena, pentsioen eguneratzea, iraunkortasun faktorea kentzea...).
3. Kalitatezko enplegua sortzea eta soldatak KPlaren gaintik igotzea. Lan-arloko eta negoziazio kolektiboko erreformek enpresa-boterea handitu dute, eta prekaritatea zabaltzen lagundu dute. Soldata miserableek kotizazio sozial txikiak dakartzate. Aitzitik, kalitatezko enplegu gehiago izateak kotizazioak nabarmen hobetzea dakar. Administrazio publikoak zuzenean laguntzen ari dira kotizazioengatik diru-sarrera gutxiago egon daitezen, sektore publikoan ezarritako erosteko ahalmenaren galeraren eta azpikontratazioaren eta beheranzko lizitazioen hedapenaren bidez.
4. Euskal Herriko Eskubide Sozialen Kartak Eusko Legebiltzarrean eta Nafarroako Parlamentuan aurkeztutako pobrezia- eta gizarte-bazterkeriaren aurkako HELaren edukiak onartu, Legebiltzar biek atzera bota baitzuten hori eztabaidatzeko aukera.
5. Gutxieneko pentsioa 1.080 eurotan finkatzea. Kopuru hori Europako Gutun Sozialean ezarritako irizpideak aplikatuz lortzen da. Irizpide horiek gutxieneko soldata bat ezartzen dute, batez besteko soldataren %60koa, gutxienez.
6. Pentsioen finantzaketa gizarte-kotizazioetara ez mugatzea. Superabita izan denean, ez da pentsioen

igoerarik planteatu. Eta defizita dagoenean, murriztu egin behar dela pentsatzen da. Zerbitzu publikoak, gizarte-prestazioak, justizia, polizia, Errege Etxea... zergekin finantzatzen dira, eta hori pentsioekin ere gertatu behar da.

7. Pentsioetako gastua gehitu, zerga-politika erreformatuz eta iruzurrari jazarriz. Presio fiskalean Europar Batasuneko azken postuetan gaude (HEHn 8.000 milioi euro gutxiago biltzen da europar batez besteko maila baino), eta puntan iruzur fiskalean. Halere, errenta altuen, kapitalen eta enpresen zergak jaitsi egin dituzte.
8. Enpresa-hobariak ezabatzea, enpresentzako transferentzia bihurtzen baitira, enpleguan inolako eragin positiborik izan gabe.
9. Pentsioen sistema publikoa indartzea. Pentsio-sistema pribatua ez da aukera egokia: lehenik eta behin, biztanle gehienek ez dute aurrezteko gaitasunik, eta, beraz, gutxiengo aberatsenarentzat bakarrik izango litzateke aukera; bigarrenik, sistema pribatuak hura kudeatzen duten finantza-erakundeek negozioa bermatzen du, baina ez dute inolako prestaziorik eta errentagarritasunik bermatzen. Pentsioen sistema pribaturako desgrabazioen maila

nabarmen murriztu beharko litzateke. Prebalentzia-ordena honako hau izan behar da: sistema publikoa, negozioazio kolektiboaren bidez ezarritako sistema osagarria eta, azkenik, sistema pribatua.

10. Sistema guztia Euskal Herrian erabaki. HEHn bizi diren pertsonen pentsioak bertan erabaki behar dira. Benetako erabaki-ahalmena behar da Gizarte Segurantzaren politikari buruz; ezin da onartu zatikako eta baldintzatutako transferentziarik. Zahar-sariak hobetu behar dira, batik bat txikiak, eta haien erosteko ahalmena bermatu Itun eta Hitzarmen Ekonomikoan ezarritako irizpideen arabera (diru-sarrerak eta gastuak hemen gauzatzen dira; ez da nahikoa bulegoaren logoa aldatzea).
11. Bitartean, lehenago ere esan izan duguna berresten dugu: HEHko erakundeek diru-sarrera egokiak bermatu behar dizkiete gaurko eta etorkizuneko pentsiodunei, guztiei osatuz espainiar gobernuaren erabakiek eragindako sarreraren galera eta 1.080 euroko gutxieneko pentsioa bermatuz.

Helburu horiek lortzeko, ELAk ezinbestekotzat jotzen du mobilizazio soziala. Horregatik, kalean egoten jarraituko du, baita gai honekin ere.

